Nyt om Får

Team Fårerådgivning

Årgang 2 · Nr. 1, 2017

Nyt om Får
Team Fårerådgivning

Udgiver
Team Fårerådgivning
www.teamfaareraadgivning.dk

Redaktør
Povl Nørgaard
post@teamfaareraadgivning.dk

Tryk
Grafisk Forum, Horsens

Magasinet
Udkommer 4 gange årligt:
Ultimo marts, juni, september og december 2017

Abonnement
Årsabonnement for 4 blade i 2017 trykt og leveret på postadressen koster 300 kr. eksklusiv moms. Tilmelding på:
www.teamfaareraadgivning.dk

Magasinet findes som e-blad på
www.teamfaareraadgivning.dk

Udebliver magasinet
Send mail til
post@teamfaareraadgivning.dk

Annoncer:
Priser for annoncering i bladet på:
www.teamfaareraadgivning.dk
Kontakt Povl Nørgaard,
Team Fårerådgivning.
Tlf. + 45 31 72 01 45
Mail:
povl@teamfaareraadgivning.dk

ISSN 2446-2902

Nyt om Får runder 1 år

Med kun et år på bagen er Nyt om Får et meget ungt fagligt blad - på vej til at finde sin rette form og en profil af de faglige artikler, som passer til læsernes ønsker til et fagligt blad

Team Fårerådgivning har også ønsker til bladet. Vores ambition er at tilbyde fåreavlere gode muligheder for at kunne sætte sig ind i ny faglig viden, der kan bruges til at forstå udfordringer i fåreholdet og bidrage med gode og holdbare løsninger på pasning, fodrings- og sundheds problemer.

Vores læsere har i løbet af 2016 givet os meldinger på, hvad de gerne vil læse i et blad med fokus på får. Ud over at de gerne vil læse om andre fåreavleres erfaringer, så vil de også gerne have indblik i nye måder at gøre tingene på. Og så en vigtig pointe – bladet skal også kunne bruges til "hyggelæsning" i lænestolen, så derfor må det have en indbydende udformning, der fremmer lysten til at vende tilbage til det flere gange – inden det helt forsvinder af syne, nederst i bunken af aviser og andre postomdelte tryksager.

Den udfordring tager vi på os – for det er jo netop her, at vi har lyst til at gøre os umage, så især det trykte Nyt om Får kommer til at adskille sig fra alle de mange tilbud om information, som man finder på diverse hjemmesider og Facebook. Vores udfordring er, at et blad læst på skærmen læses langt mere plukvis end et blad, som man sidder med i hånden. Så i redaktionen af Nyt om Får står vi i det dilemma - at skulle rette vores opmærksomhed på både skærmlæsere og på læsere, der sidder med papirversionen og gerne vil have en god læseoplevelse.

Vi har heldigvis mange læsere, som har ønsket et få bladet trykt og leveret – og det er vi meget glade for. For det er en inspirerende udfordring at layoute et fagligt blad, som mange har lyst til at have liggende fremme i gennem længere tid på bordet.

I løbet af 2017 vil vi lave mindre justeringer af Nyt om Får, så det kommer til at understøtte og supplere vores månedlige Nyhedsbrev for Fåreavlere. Nyhedsbrevet leverer de korte kontante hands on informationer tilpasset de sæsonaktuelle ting i fåreholdet. Nyt om Får vil have mere sammenhængende analyser af problemstillinger og beskrivelser af gode anbefalinger til driftssystemer og praksis i øvrigt.

Ny skribent på Årets gang

Hans Erik Jensen er ny skribent på Årets gang. Og han vil i løbet af 2017 indvie læserne i hans dispositioner og praksis med en mindre besætning ved Rødby på Lolland. Hans Eriks har mange års erfaringer med fåreavl og har også drevet en avlsbesætning. Vi ser frem til at følge Hans Erik gennem året.

Vælg dit ønskede abonnement

På vores hjemmeside finder du en beskrivelse af vores abonnementsordninger. Send os en mail med dit ønske til abonnement, hvis du ikke allerede har gjort det. Vi sender faktura ud i april måned, så det vil være dejligt om vi har en klar aftale på plads forinden.

10 skarpe om nyfødte lam

Der er mange ting at huske på at få gjort i læmmetiden. Vi har her samlet ti vigtige forhold til at give nyfødte lam en god start

- Det er tvingende nødvendigt nyfødte **lam får råmælk.** 50 ml pr kg hver 8. time. Den første råmælk skal optages inden for de første 6 timer. Husk at tjekke fårets yver umiddelbart efter læmningen og at malke ud på begge kitler, for at fjerne voksproppernе i kirtlerne. Har fåret ingen råmælk, giver man lammene udmalket råmælk fra andet moderfår, som har læmmet inden for de seneste 24 timer. På markedet findes desuden glimrende råmælksprodukter om end de er lidt dyre.

- **Desinficer lammets navlestreng** umiddelbart efter fødsel med jodsprit (minimum 70 pct. ethanol opløsning). Brug gerne en ko-pattedypbæger eller en blomsterspray, så både navlesnor og området omkring navlen forsegles.

- Moderfåret skal have adgang til **rent vand og grovfoder** i læmmeboksen.

- Vær sikker på at moderfår og lam får **kontakt med hinanden** lige efter fødslen. Gimmere kan være længe om at opbygge moderbinding til lammet, især hvis de har været igennem en hård fødsel.

- **Brug kun sonde** – og ikke sutteflaske til de lam, der skal have ekstra mælk, hvis du vil undgå at lammet opbygger stærkere binding til personen med flasken fremfor til dets moder.

- Sørg for at have indarbejdede **adoptionsprocedurer** klar, så du hurtigt kan handle, når behovet viser sig for at flytte lam hen til et andet moderfår. Find vejledninger i adoption i vores Viden om på www.teamfaareraadgivning.dk.

- **Læmmeboksen** skal være ren og tør og fri for træk, før fåret sættes ind. Brug Stalosan eller kridt til at desinficere boksen inden det næste får med lam sættes ind. Antallet af læmmebokse skal være 10-20 pct. af moderfårsantallet.

- **Øremærkning** bør først udføres, når lammet har opbygget solide moderbindinger. Med en desinfektion af øremærkerne med jodsprit nedsættes infektionsrisikoen.

- **Halekupering** må først foretages efter 3 dage – og skal ifølge lovgivning foretages inden for den første leveuge. Økologer søger dispensation til halekupering af lam hos NaturErhvervstyrelsen. Brug blanketten "Anmeldelse af halekupering af lam" på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside. Anmeldelsen er gyldig i op til 1 år. Derudover skal indgrebet føres ind i sundhedsjournalen.

- **Kastration** af vædderlam skal foretages inden en måned efter fødslen. Også her gælder det, at indgrebet ikke bør foretages før moderbindingen er veletableret.

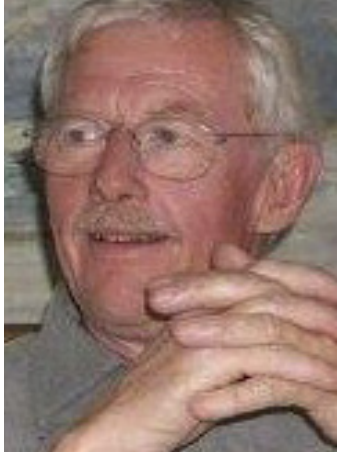

Årets gang på Lillenæs

Fåreavler Hans Erik Jensen er skribent på årets gang i fårebesætningen i 2017. I denne og tre efterfølgende udgaver af bladet beretter Hans Erik om, hvad der sker i og omkring fårebesætningen i løbet af året. Først en lille præsentation

Jeg bor på et lille husmandssted på det sydlige Lolland, tæt på den inddæmmede Rødby Fjord. Ejendommen blev erhvervet i 1997 med det formål at danne rammen om familiens aktive liv som pensionister. Der blev hurtigt etableret en avlsbesætning med ca. 80 Texel, som blev passet ved siden af et fuldtidsarbejde, indtil jeg gik på efterløn i 2010. På grund af reglerne vedr. efterløn, så måtte jeg skære drastisk ned i antallet af moderfår og jeg valgte at sælge hele avlsbesætningen og i stedet for starte en lille hobbybesætning – pt. 13 moderdyr – af racen Sånefår. Jeg valgte denne race af flere årsager. Racen er den eneste fårerace, som er fremavlet i Danmark og er kendt for sine gode moderegenskaber og endelig synes min kone, at de sorte får er så kønne.

Jeg vil også nævne, at jeg laver et lille antal slagtekyllinger, slagtekaniner og gæs på ejendommen hvert år. Derudover har jeg nogle få bistader og selvfølgelig køkkenhaven. Alt sammen for at vi kan holde en høj andel af selvforsyning. Produktionen er hovedsagelig til brug i egen og familiens husholdninger, men hvis der er et overskud af dyr, sælges de til gode venner og bekendte.

Særlige opmærksomheder i 2017

I år har jeg to opgaver i fåreholdet, som især har min opmærksomhed. Jeg har i efteråret synkroniseret fårenes brunst med hormonsvampe, for at få læmningerne afsluttet i løbet af 5 – 6 dage i stedet for, som tidligere ca. 35 dage. I læmmetiden plejer jeg at tilse fårene hver tredje til fjerde time døgnet rundt. Og så synes jeg

Husmandsstedet Lillenæs tæt på den inddæmmede Rødby Fjord og vores bolig gennem 20 år

Får nr. 1030 har det bedst, når det er omgivet af lam

det er lidt surt at stå op midt om natten for at konstatere, at der ikke sker noget. Da jeg havde 80 får, så gav det mere mening end nu, for dengang var som regel noget at gøre i stalden om natten.

Så jeg har lavet dette lille projekt sammen med min dyrlæge Inga Stamphøj, for at vi kan undersøge, om det er en brugbar mulighed for andre små hobbyavlere, som i læmmeperioden er udfordret af have et arbejde og børn at passe ved siden af. Med den rette planlægning, så kan læmningerne jo overstås i påskeferien, så man ikke skal tilsidesætte arbejdet i den periode.

Min anden opgave her i år er etablering af en mark med en tysk frøblanding til produktion af vinterfoder. Frøblandingen består af to forskellige græsser og Lucerne. Græsserne er tilsat blandingen for både at fungere som en form for dæksæd, samt for at hæve sukkerindholdet i afgrøden, hvilket skulle sikre en bedre ensilering. Lucernen bidrager med et højt protein indhold. Det er mit håb, at jeg også med den afgrøde kan blive selvforsynende med foder.

Årets faglige udflugt

Endelig er vi nogle venner, der hvert år rejser en tur til Storbritannien for at se på får og forhåbentlig blive lidt klogere. I år går turen til Edinburgh, hvor vi skal besøge The Royal Highland Show, som er et stort dyrskue med masser af får. På turen får vi forhåbentlig også mulighed for at besøge nogle lokale fåreavlere. Den tur vil jeg også skrive lidt om senere.

Så det var en kort introduktion til hvad I læsere i løbet af de næste tre udgaver af Nyt om Får kan forvente fra min hånd. Jeg vil krydre beretning med noget af det, der foregår uden for denne matrikel og som kan have interesse for os fåreavlere.

Nu skal fårene snart på græs

Nu nærmer tiden sig hvor græssets vækst begynder og hvor fårene kan bindes ud og det er tid at få lavet en god plan for græsfodringen. Får med lam skal bruge meget energi til mælk for at give en god tilvækst hos lammene, så det kræver græs af høj kvalitet

Fårene foretrækker den bladrige del af græsset og efterlader typisk stænglerne. Det er også bladene der indeholder mest energi og protein. Et vigtigt mål med afgræsningen bør være at opretholde en god græskvalitet gennem sæsonen. Det vil sige - undgå at græsset når det stadie, hvor det sætter stængel og blomsterstand.

Aprilgræs er kraftig kost

Det nye græs i april er 'kraftigt græs' med et høj indhold af sukker og protein og har ingen strukturværdi. Det kan blive for stærkt for dyrene, så et tilbud af hø eller halm i marken kan være med til at holde maverne i orden. Tilvæn fårene til græsset ved gradvist at øge den tid de er på folden i de første 3-5 dage, hvis det er muligt. Er der en høj kløverandel kan det give øget risiko for trommesyge-her kan gradvis tilvænning og tilbud af grovfoder også hjælpe forebyggende. Er vommen fyldt med grovfoder inden fåre-ne kommer ud på folden, er de mindre tilbøjelige til at æde store mængder græs. Der bør tænkes i at udlade tildeling af gødning, hvor dyrene lukkes ud eller i det mindste moderat tildeling af gødning og tildele gødningen senere.

Husk ekstra magnesium

Når fårene optager store mængder græs, så kan der opstå en mangel på magnesi-um (græstetani). Fåret magnesiumpulje består af en stor mængde langsomt tilgængeligt magnesium i knoglerne, samt en lille mængde i blodet. Det friske græs indeholder meget kalium, og netop kalium halverer optagelsen af magnesium i fordøjelseskanalen, og da de tilgængelige lagre i kroppen ikke er ret store, vil det være problematisk, hvis fåret ikke tildeles ekstra magnesium. Magnesiummangel rammer oftest de ældre får, da får med alderen får sværere ved at mobilisere magnesium fra knoglerne, men græstetani kan ramme alle får. Symptomerne er stiv gang og eventuelt kramper, og fåret kan dø af det, hvis ikke der sættes ind med en behandling. For at forebygge er det vigtigt at tildele ekstra magnesium i en mineralblanding, der tildeles 2 uger før til en uge efter udbinding. Vær opmærksom på at udbindingsmineral ikke må gives til slagtelam, da de udvikler urinvejssten.

Bind får med lam ud på rene marker

Parasitter koster tilvækst og giver utri-velige lam. For at undgå parasitsmitte er det vigtigt at får med lam bindes ud på rene marker. Det ideelle vil være en mark som er omlagt og ikke har været afgræsset af får året før. Eller at der efter 1. juli har været taget et eller flere slæt på marken før græsset overvintrer. Lav en græsningsplan der sikrer at parasitsmit-ten brydes ved at flytte til andre arealer hyppigt og allersenest omkring 1. juli.

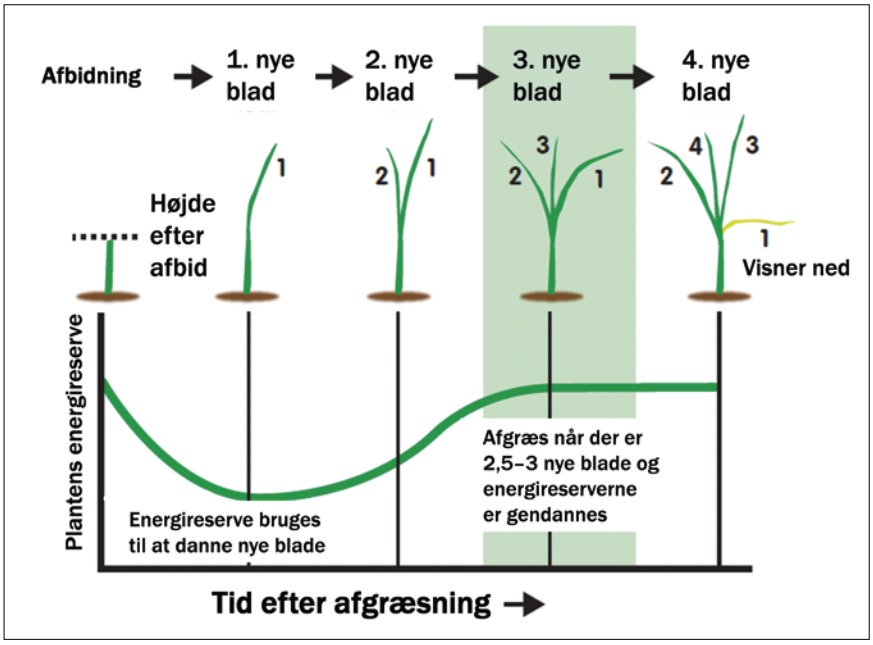

Figur 1. Vækstforløbet i almindelig rajgræs. Det tager ca. en uge at danne en nyt grønt blad efter græsset er afgræsset. Det bedste tidspunkt at afgræsse planten er når der er dannet 2,5-3 nye blade (mod. e. AHDB/EBLEX)

Af Kirstine Flintholm Jørgensen, Konsulent, LMO

Lidt om græssets vækst

Rajgræs udgør hovedparten af græsarterne i afgræsningsblanding som nr. 52 til får. Figur 1 viser hvordan almindelig rajgræs vokser efter at det er blevet afgræsset. Rajgræs danner et blad af gangen og når det 4. blad dannes, vil det første blad visne hen og græsset nærmer sig det stadie, hvor det skrider dvs. hvor blomsterstanden vokser op igennem bladskederne. Det gælder om at få afbidt græsset før der dannes visne blade og før græsset skrider, så græsset bliver ved med at danne næringsrige blade. Det vil sige når græsplanten har dannet 2½-3 nye blade. På dette tidspunkt har græsset haft mulighed for at gendanne energireserver i rodnettet og har derfor en hurtig genvækst. Når græsvæksten er på sit højeste dannes de 3 første blade i løbet af 2-3 uger.

Foldskifte er et must

For at kunne efterleve at man kan give græsset ro til at udnytte energireserverne i roden og få fyldt dem op igen, så er det nødvendig at have flere folde og skifte en gang om ugen. Der bør minimum tænkes i 4 folde og helst 6-8 folde. Foldene er inklusiv dem der tages slæt på.

Græs ikke under 4 cm

Får og lam foretrækker at æde græsset i en højde af 8-12 cm, men de er også eksperter i at græsse i bund, hvis ikke de flyttes fra marken i tide. Når græsset afgræsses for hårdt, så har det ikke nok grønt materiale til at danne sollyset om til energi- dermed er der risiko for at græsset dødbides og det vil tage langt tid før græsset kommer i genvækst. Den kritiske højde er 4 cm. Afgræsning til en lavere højde vil betyde at væksten og dermed det samlede udbytte i græsmarken bliver alt for ringe plus at fårene ikke får et tilstrækkeligt græstilbud. Hold godt øje med græshøjden. Sørg for at flytte til en ny mark eller giv fårene et supplerende grovfoder inden græsset dødbides.

Udnyttelsen af græsmarken kan også blive for ringe hvis græsset bliver for stænglet. Her er det nødvendigt at tage et slæt eller få pudset marken af så der kan komme skub i græssets vækst igen, så der tilbydes græs af en god kvalitet så mælkeydelse og tilvækst kan opretholdes.

Planlæg slæt så kvaliteten bliver i top

Et er at hente græs hjem fra en afgræsningsmark hvor en høj andel af græsset er skredet og fordøjeligheden dermed bliver lav. Det kan man ikke ændre så meget på og det giver som regel noget grovfoder, der kan anvendes til afgoldede får og får som er i starten og i midten af drægtigheden og ikke kræver nær så energirigt foder.

Højdrægtige får og særligt får med mange lam, diegivende får, samt slagtelam har brug for grovfoder af høj kvalitet. Det er derfor vigtigt at få hentet noget grovfoder i den rette kvalitet og prioritere det til den rigtige gruppe af får.

I figur 2 er betydningen af græssets kvalitet illustreret ved at angive hvor stor mængde tilskudsfoder, der er nødvendigt for at opfylde energibehovet hos et får drægtigt med henholdsvis 2 og 3 lam. Ved lav og middel kvalitet og 3 lam skal der tildeles så store mængder tilskudsfoder for at opfylde behovet, at det overstiger det anbefalede forhold mellem kraftfoder og grovfoder på 50:50, og fåret vil i sådan en situation være i overhængende risiko for at få sur vom. Det vil være en uheldig udvikling da det nedsætter foderoptagelsen og dermed øger risikoen for drægtighedssyge.

Med 3 lam er der fortsat behov for at tildele en stor mængde kraftfoder selv ved en høj grovfoderkvalitet. Figur 2 viser også at der ligger en potentiel besparelse ved at lave grovfoder af høj kvalitet og prioritere det til de grupper får, der har det største energibehov.

Hvornår skal slættet tages? For at opnå en høj fordøjelighed på de 80 pct. skal man være tidligt ude, da græsset skal slås før det skrider. Det vil sige før græssets stak begynder at vise sig mellem bladskeden.

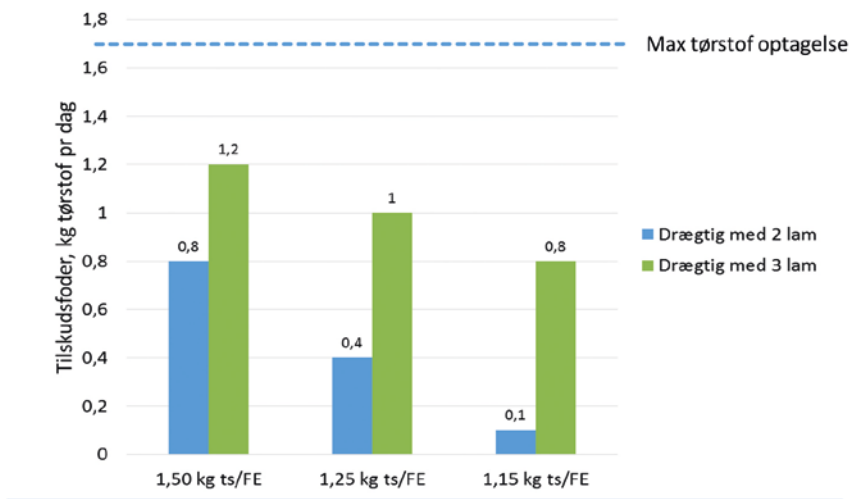

Grovfoderkvalitet:	Lav	Middel	Høj
FK OS %	68	75	80
Kraftfoder:Grovfoder forhold			
2 lam	45:55	25:75	5:95
3 lam	70:30	60:40	47:53

Figur 2. Betydningen af grovfoderets kvalitet på behovet for tildeling af tilskudsfoder til et drægtigt får på 80 kg med enten 2 eller 3 lam i de sidste 7 uger af drægtigheden. Tilskudsfoderet består af en del rapskage til 5 dele byg. Grovfoderet er hø eller kløvergræsensilage af følgende kvalitet: Lav (1,5 kg tørstof pr FE), Mellem (1,25 kg tørstof pr FE) og Høj (1,15 kg tørstof pr FE) (FK OS= fordøjelighedskoefficienten for organisk stof).

Guidelines til bedre bedømmelse af fårets huld

At bedømme et fårs huld er fåreavlerens vigtigste kompetence. For fårets evne til at skabe et gode lam og et godt produktionsresultatet afhænger af om dets vægt er passende. Med en præcis huldbedømmelse kan du hurtigt og let holde øje med om dyrene taber sig eller tager på.

Med huldvurdering kan man systematisk holde øje med om fårene:

- Har brug for flushing til at øge fertiliteten ved ilæmning
- Har risiko for at få fodringsbetingede lidelser
- Er forberedt til at kunne klare vinterlignende vejr

Og med en huldvurdering af lammene kan man undgå at sende dem til slagtning, før de har opnået et godt huld og dermed mulighed for en god slagtekvalitet.

Huldvurdering

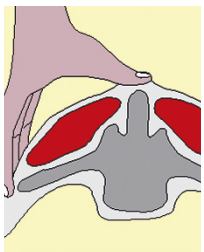

Det er ganske let. Huldet vurderes altid med samme hånd, som placeres bag ribbenene på krydset/lænden. Anbring hånden tværs over ryggen her og mærk på mængden af muskelvæv og fedt, der dækker ryggen. Mærk netop her, hvor skarp torntappen og tværtappene føles. På et afmagret får kan fingrene kan komme under tværtappene - på et fedt får vil et lag af fedtvæv dække over de to tapper.

Registrer dine huldvurderinger:

Huldscore skalaen går mellem 1 og 5, hvor 1 er afmagret og 5 er meget fed. Med lidt erfaring kan ½ score anvendes.

				x				
				x				
			x	x				
			x	x	x			
			x	x	x			
		x	x	x	x			
	x	x	x	x	x			
	x	x	x	x	x	x		
1	1,5	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5

I eksemplet er 25 af besætningens får blevet huldvurderet. Registreret på denne måde ser man hurtigt, at de fleste ligger på tre, men flere ligger under end over og gennemsnittet er derfor under 3. Det samme skema kan anvendes et stykke tid senere, når blot en anden farve anvendes til at sætte krydser med. Med en sådan registrering opnår man en enkel måde at følge ændringer i besætningens huld fra fravænning til ilæmning.

Hvor en andel af besætningens får, som man skal huld-vurdere - det er der forskellige anbefalinger til. Svenske fåreholdere huldvurderer alle får 3 gange årligt i deres velfærdsprogram, mens andre anbefaler 20 pct. af hver flok på de tidspunkter, man har brug for at have fokus på.

Hvornår skal vi huldvurdere?

Fravænning:
Tidspunktet for fravænning bør bestemmes udfra fårenes huld, samt tilgængeligt foder og lammenes tilvækst. Det tidspunkt ændrer sig hvert år – især efter vejret.

Lam vil fra 8 ugers alderen vil optage mere enegi fra græs end de får via mælken fra moderfåret. Det bedste græs skal derfor prioriteres til lammene efter fravænning.

Tynde får skal have tid nok fra fravænning og til bedæning, så deres huld kan nå det ønskede optimum. Fårs huld kan på godt græs forbedres med ét point score i løbet af seks til otte uger. Med dårligere kvalitet skal der bruges længere tid eller evt. tilskudsfoder. Tilvæksten for et 70 kg' får skal være 143 g/dag svarende til 8 kg fra huld 2,5 til huld 3,5.

Denne periode af året er den eneste, hvor man helt uproblematisk kan regulere huldet henimod det optimale fordi, der ikke er lam/fostre at tage hensyn til.

Bedækning:
Når man som mål har at 90 pct. af fårene i besætningen har et passende huld ved bedækning, så sikrer man sig det bedste totale læmmeresultat. Man begrænser antallet af tynde får, der udvikler færre æg og opnår derfor ofte færrest lam. Samt antallet af fede får, der nok udvikler flere æg end tynde får, men her vil tabet af fostre efterfølgende give et dårligere resultat, når huldet er for godt.

Flushing på et protein og energi rigt foder virker på får med huld mellem 2 og 4. Flere undersøgelser har vist, at tynde får og fede får ikke scanner bedre end uden flushing.

Midt-drægtighed
I den første måned efter vædderen er taget fra, stilles der ikke større krav til ernæringen, medmindre vejret bliver meget dårligt. Det er dog en fordel at bevare en god fodring i vinterlignende vejr, da ustabil daglig ernæring medfører stress og betyder tab af fostre i denne periode af drægtigheden, hvor fostret sætter sig fast.

Midt-drægtighed dvs. måned to og tre efter ilæmning stiller ikke store krav. Fårene kan normalt tåle at tabe sig lidt – op til max. 0,5 huldkarakter og omvendt bør ikke tage mere end 0,5 huld karakter på. Ændringer i huld udenfor disse marginer giver risiko for at påvirke fødselsvægten og lammets tilvækst efter fødslen. (Se artikel: Er der forskel på lammets liv før og efter fødslen i Viden om på www.teamfaareraadgivning.dk.

Læmning
Det kræver særlig opmærksomhed at vedligeholde et tilpas huld i de sidste 6 uger af drægtigheden. Et engelsk pilotprojekt har vist, at der er en sammenhæng mellem fårets huld ved læmning og lammets fravænningsvægt.

Når fåret føder i alt 1 kg tungere lam, så opnår lammene 5,4 kg højere fravænningsvægt. Det er altså ikke uden betydning at styre rigtigt fodringsmæssigt i drægtigheden.

Endvidere påvirker huldet mælkeproduktionen og dermed lammets tilvækst. Så undgå store tab af huld under diegivningsperioden, da fåret skal tage den tabte vægt på igen efter fravænning. Får med højt huld kan malke af fedtet, men det kan får med lavt huld ikke. Engelske undersøgelser har dog vist, at får der kan malke mest af kroppen producerer de største lam. Her er tale om genetisk disposition for høj mælkeydelse, som vi skal bruge ved udvælgelsen af avlsdyr (Beregning af antal kg lam pr kg får ved 100 dage efter læmning). Men dette tab skal jo så genvindes inden bedækningssæsonen.

Slagtedyr
Lam til slagt opnår den bedste slagtekvalitet, når deres huld er 3-4. Så er lammet færdig i ryggen uden at være fedt. Selv om fåreavlere - desværre – ikke har mulighed for kvalitetsafregning i Danmark, så bør de sende den bedste kvalitet til slagt alligevel. Halvdelen af de danske slagtelam kommer fra mindre producenter og hvis blot den gruppe fåreavlere gjorde en større dyd ud af huldvurdering, så ville efterspørgslen på danske lam stige som følge af større grad af ensartethed.

Alt for mange med fåreavlere "glemmer" lige at mærke efter på dyrenes huld inden slagt. Man kan sagtens mærke om der er koteletter, der er værd at spise på ryggen af et slagtelam. Prøv det inden du næste gang skal sende dyr til slagtning og du vil nyde dit hjemmeproducerede lam i langt højere grad.

ULD

Købes og afhentes

M. HAASE ApS

6270 Tønder

Tlf. 7472 1926

Huldvurderings tavle

Huld 0 Ekstrem mager og tæt på at dø. Det er umuligt at finde muskel eller fedtvæv mellem hud og knogler.	
Huld 1 Fåret er meget magert. Torn- og tværtappe fremtræder skarpe. Du kan uden besvær føre fingrene ind under tværtappene. Rygmusklerne er tynde og uden fedtlag.	
Huld 2 Torntappene er fremtrædende, men afrundede. Med et lille pres er det muligt at få fingrene ind under tværtappene. Rygmusklen er dækket af et tyndt lag fedt.	
Huld 3 Torntappene mærkes som små forhøjninger, der er afrundede og bløde. De enkelte knogler kan kun føles ved at presse. Tværtappene er godt dækket og kan kun føles ved et fast pres.	
Huld 4 Torntappene kan lige føles som en fast linje mellem de fedtdækkede rygmuskler. Enderne af tværtappene kan ikke føles.	
Huld 5 Torn- og tværtappe kan ikke føles selv med et fast tryk. Rygmusklerne er dækket med et meget tykt fedtlag, der danner en rende over torntappene. Desuden kan der være store fedtaflejringer ved kryds, halerod og bag forbenene.	

Huldmanagement

Det er en udfordring at styre besætningens huld året igennem, så 90 pct. af dyrene ligger indenfor målet, men når det er gjort, så er resultatet givet – og det er med til at give sorte tal på bundlinjen.

Fravænning

MÅL	Korthalefår (naturracer) 2,0	Kødracer 2,5
Over mål	Godt huld kan reguleres ved at sortere for fede får fra og lade dem græsse områder med lav produktion (naturarealer)	
Under mål	Sorteres fra og tilbydes god kvalitet græs i 6-8 cm's længde. Meget tynde får bør undersøges for Paratuberkulose, Maedi og leverikter	

8 uger efter læmning

MÅL	Korthalefår (naturracer) 2,0-2,5	Kødracer 2,5-3,0
Over mål	Ingen brug for tidlig fravænning. Fravænning bestemmes afgræsningsmuligheder og hvad der er til rådighed til lammene	
Under mål	Får i dårligt huld bør fravænnes tidligere, så de inden bedækning kan nå at tage på til et passende huld	

Læmning

MÅL	Korthalefår (naturracer) 2,0	Kødracer 2,5
Over mål	Får i godt huld har gode reserver og har ikke behov for større mængder tilskudsfoder. Afgræsning på 4 cm græs vil være optimalt	
Under mål	Saml disse får i en speciel gruppe, der har behov for tilskudsfoder eller god afgræsning på mindst 6 cm græs	

Bedækning

MÅL	Korthalefår (naturracer) 2,0	Kødracer 3,5
Over mål	Hold tilpas huld stabilt de sidste 3-4 uger før bedækning. Flushing vil ikke forbedre ægløsning noget væsentligt	
Under mål	Slagt de tyndeste med huld mindre end huld 2 (kødracer) for at undgå problemer senere. Lav en flushing plan for de sidste 14 dage før vædderen sættes til	

Midtdrægtighed

MÅL	Korthalefår (naturracer) 2,0	Kødracer 2,5
Over mål	Denne gruppe har lov at tabe sig op til en halv huldkarakter, men ikke tage på.	
Under mål	Vedligehold det huld, de har - tilstræb evt. at få en svag stigning i huld – max 0,5 huldkarakter	

Slutdrægtighed

MÅL	Korthalefår (naturracer) 2,0	Kødracer 2,5
Over mål	Fodringen i denne periode bestemmer lammenes fødselsvægt. Pas på at får, der skal have 3-4 lam får tilstrækkeligt ellers bliver lammene for små. Hold huldet den sidste måned og fodr efter antal lam fårene er drægtige med. Det forebygger også stofskiftelidelser	
Under mål	Hold huldet i ro den sidste måned og fodre efter antallet af fostre. Hvis man øger fodertildelingen i denne periode, så bliver lammene større selvom fåret er tyndt og forbliver tyndt.	

Af Ron Bon, fåreavler Janerup og ejer af RB-Farmsupply

'RoBusta Får Profit' – en ny græsfrøblanding til får

I en lang årrække har der kun været to græsfrøblandinger til får på markedet, nemlig blanding 52 specielt til afgræsning og så blanding 53 til både slæt og afgræsning. Og sammensætningen af de to blandinger har ikke ændret sig i flere år. Men nu kommer en ny græsfrøblanding til får på markedet

Den nye græsfrøblanding 'RoBusta Får Profit' er sammensat ud fra den nyeste viden om fårs afgræsning. Den består af en blanding af nye græssorter, der er mere produktive og har bedre resistens mod kronrust. Især de to ting kan positivt bidrage til at forbedre smagen af græsset. Det er fagfolk fra Tyskland, Holland og Danmark, som har givet deres bud på, hvad der bør indgå af egenskaber i en frøblanding, som passer optimalt til de danske græsmarker til får.

RoBusta Får Profit er en holdbar græsblanding, som kan ligge i minimum 5 år og som er egnet både til afgræsning og til slæt. Og den kan bruges på både almindelige og på fugtige jordtyper. RoBusta Får Profit er den første græsfrøblanding, som indeholder Tetrax tetraploide engsvingel og Cikorie-urter.

Der anbefales at bruge en udsæds mængde på 30 kg/ha og have korn eller ærter som dækfrugt, for at få en veletableret afgrøde.

Urter i græsmark: Nogle fåreavlere bruger at tilsætte yderligere 1-2 kg urteblanding til udsæden, for at få en endnu bredere diversitet i plantebestanden i sin græsmark.

NY græsfrøblanding til får

"RoBusta Får Profit"

- Blandingen indeholder: Hvidkløver, TETRAX tetraploide Engsvingel, Timote, alm. Rajgræs og Cikorie
- Den er høj produktiv med god smag og god rustresistens
- Holdbar i min. 5 år!
- Til alm. og fugtig jordtype
- Prisdygtig i forhold til blanding 52 og 53

RoBusta FÅR PROFIT er den første græsfrøblanding til får, som indeholder Tetrax, tetraploide Engsvingel og Cikorie- urter!

Derudover har vi RoBusta Urtekram i 2 kg poser, med 5 udvalgte urter speciel til får.

Kontakt os og få vores folder "ny viden om afgræsning til fåreavl"

RB FarmSupply

Nybrovej 81 · 6851 Janderup
Tel: 75259822
mail@rb-farmsupply.dk

RoBusta GRASS SEED

Få gratis levering
og en Robusta T-shirt
ved køb af min. 120 kg

Af Ron Bon, fåreavler Janerup og ejer af RB-Farmsupply

Sammensætning:

Græsfrø arter i bladingen	Egenskab i endelige frøblanding
10 % normalbladet hvidkløver	For et højt proteinindhold og binding af kvælstof.
5 % smalbladet hvidkløver	Giver en tæt bund og er meget velegnet i fåreblandinger.
15 % Tetrax tetraploide engsvingel	**NYHED:** giver meget mere smag end diploide engsvingel. Med en fordøjelighed som er højere end alm. rajgræs! Meget stærk græsart og kan tåle fugtig jord.
15 % thimote	En produktiv græsart, som både kan tåle tørke og fugt. Dette græs giver en langholdbar græsmark!
15 % rosera alm. raj, diploide	Højt produktivt græs med høj fordøjelighed og rustresistens.
15 % Arsenal alm. raj, diploide	Giver en tæt græsmark og er høj produktiv, især ved 1.slæt
24 % mourizio, alm. tetraploide	Højt udbytte af sukkerrigt græs, godt resistent mod kronrust, vinterfast.
1 % Cikorie	En urt, som har en stærk hæmmende virkning mod indvoldsparasitter og har en god konkurrenceevne i græs

Grovfoder er ikke bare grovfoder: Type og høsttidspunkt har betydning for deres foderværdi

Det er velkendt at foderværdien af et grovfoder afhænger af tørstoffets indhold af protein og strukturgivende fibre, dets fordøjelighed. Men værdien afhænger også af, hvor meget fårene kan æde af det og hvor lang tid de skal bruge på æde og drøvtygge foderet

De typiske grovfodermidler til får er græs, græsensilage, hø og halm, samt hvid- og rødkløver, som typisk indgår i kløvergræs. Derudover fodres der i mindre udstrækning med majshelsæds- og lucerneensilage. Grovfoder er essentielt i fodringen af får for at sikre en optimal tyggeaktivitet, vomfunktion, produktion, huld og for at forebygge ernæringsbetingede sygdomme som eksempelvis vomacidose.

Grovfodermidler varierer meget i fysisk form, kemiske sammensætninger og fordøjeligheder. Denne variation er vigtig at vide, når man skal vurdere hvor meget fårene kan æde af de forskellige grovfodermidler. Og dermed at beregne behovet for supplerende tildeling af korn og kraftfoder til at dække energi og næringsbehovet ved slutfedning af lam, goldfår, højdrægtige moderfår og diegivende moderfår. Derudover har grovfoderets fiberindhold en afgørende betydning for gødningens konsistens.

Grovfodermidlerne karakteriseres typisk med tørstofindhold, og tørstoffets indhold af råprotein, råfedt, sukker, stivelse og NDF fibre. Tørstofindholdet varierer typisk fra 18 pct. i frisk græs, 30-40 pct. i ensilage, 50-70 pct. i wrap-ensilage og 86 pct. i hø og halm. Indholdet af råprotein aftager og indholdet af NDF øges ved stigende udviklingstrin af græsset.

Tabel 1 viser at, næringsstofindholdet i græsensilage ændres ved udskydelse af høsttidspunkt og hvordan den ændring påvirker fårenes foderoptagelse, tyggeaktivitet og gødningens karakteristika. Græsensilagens indhold af strukturgivende NDF fiber stiger fra 45 til 63 pct. af tørstoffet. NDF fibrenes lignificering øges ved sen høst, hvilket nedsætter NDF fibrenes fordøjelighed og dermed fordøjeligheden af hele ensilagen og energiværdien (FE/kg tørstof)

Peder Nørgaard[1], Suzanne Hedlund[2], Anne Arnesson[2], Elisabet Nadeau[2]

falder. Et senere høsttidspunkt for græsset medfører dermed en lavere foderværdi af ensilagen og en lavere foderoptagelse (kg tørstof/dag).

Resultaterne i tabel 1 viser således, at drægtige moderfårs optagelse af græsensilagetørstof aftager fra tidlig til sent høsttidspunkt - fra 2½ til 1½ kg tørstof per dag, hvorimod deres optagelse af grovfoder NDF var på omkring 1,2 pct. af deres vægt uanset høsttidspunkt. Fårene brugte dagligt 800 til 861 minutter ~ ca. 14 timer på at æde og drøvtygge grovfoder. Heraf brugte de fra 420 til 450 og 400 til 444 minutter på henholdsvis at æde og drøvtygge et kg strukturgivende NDF grovfoder fibre.

Gødningens konsistent påvirkes også af græssets udviklingstrin ved høsttidspunktet og det NDF indhold. Tørstofholdet, andelen af partikeltørstof i gødningstørstoffet og bredden af de ufordøjede foderpartikler i gødningen steg fra tidligt til sent høsttidspunkt, hvorimod andelen af store partikler i gødningen faldt fra 2,9 til 1,8 pct. af partikeltørstoffet.

Foderværdi af forskellige ensilagetyper

Resultaterne i tabel 2 viser vædderes foderoptagelse, tyggeaktivitet og gødningskarakteristika ved fodring med græsensilage, rødkløverensilage, majsensilage og byghelsædsensilage høstet på forskellige udviklingstrin. Det ses, at vædderes foderoptagelse, tyggeaktivitet og gødningskarakteristika ved fodring med græsensilage, rødkløverensilage, majsensilage og byghelsædsensilage høstet på forskellige udviklingstrin. Tørstof optagelsen var fra 1,6 til 2,3 kg/d, svarende til 2,1 - 2,5 pct. De større vædder åd mere. Set i forhold til deres kropvægt var foderoptagelsen i større i forsøg III ved de 2 år gamle vædder set i forhold til de 1 årige. Optagelsen af strukturgivende fibre NDF fibre varierende fra omkring 1 til 1,2 pct. af vægten, hvor 1,2 pct. svarer til NDF optagelsen ved de højdrægtige moderfår og betragtes som et maksimum for ikke diegivende får og lam. Optagelsen af NDF i % af LV aftager med aftagende NDF indhold og stigende fordøjelighed af græsensilage, hvorimod billedet er lidt anderledes ved majs og byghelsæd, hvor stigningen i stivelsesindholdet i den sidste del af vækstperioden medfører et svagt fald i NDF indholdet.

Betydning af græssets udviklingstrin ved høst

Tabel 1. Resultater fra forsøg I med fodring af højdrægtige moderfår med ikke-snittet græsensilage høstet på forskellige udviklingstrin (Jalali et al. 2012).

Høsttidspunkt		Tidlig	Medium	Sent
Tørstofindhold	%	58	66	54
Råprotein	% af tørstof	17	11	8
Sukker	% af tørstof	20	16	11
Strukturgivende fibre fraktioner				
NDF	% af tørstof	45	58	63
ADF	% af tørstof	27	36	38
Lignin	% af NDF	1,9	3,9	5,2
Ufordøjeligt NDF (INDF)	% NDF	8	16	27
Fordøjelseshastighed af DNDF (kdDNDF)	% per time	6,4	4,7	4,4
Fordøjelighed af organisk stof, in vitro1	%	91	83	74
Energiværdi 2	FE/kg tørstof	1,07	0,92	0,73
Foderoptagelse				
Ensilage tørstof	Kg/d	2,5	2,1	1,5
Ensilage tørstof	% af LV3	2,6	2,3	1,8
NDF	% af LV	1,2	1,4	1,2
Tyggeaktivitet				
Ædetid	Min/kg tørstof	199	260	281
	Min/kg NDF	417	446	445
Drøvtygning	Min/dag	301	283	345
	Min/kg NDF	430	396	444
Samlet tyggetid,	Min/dag	800	825	861
Gødningskarakteristika				
Tørstofindhold	%	27	31	35
Partikeltørstof (PDM)	% af tørstof	41	60	68
Gennemsnitlig partikellængde	mm	1,3	1,2	1,3
Gennemsnitlig partikelbredde	mm	0,16	0,19	0,22
Sigtning af partikeltørstoffet (PDM)				
Gens. partikelstørrelse	mm	0,18	0,20	0,23
Andel store partikler > 1 mm	% af PDM	2,9	2,3	1,8

1) In vivo fordøjelighed af organisk stof = -2 +0,90 * in vitro fordøjelighed af organisk stof, for græsser
2) Beregnet ved brug af fodermiddeltabel, Møller et al. 2000
3) Legemsvægt

Fodringen med finsnittet ensilage i forsøgene II og III med vædder medførte en kortere ædetid (77-224 min per kg NDF) i forsøg III set i forhold til 440 min/kg NDF ved fodring med usnittet græsensilage til drægtige moderfår i forsøg I. Størrelse af vædder i forsøget (87 kg) var næsten lig med størrelsen af de højdrægtige moderfårene i forsøg I (83 kg). Generelt bruger små lam og får længere tid på at tygge et kg strukturgivende NDF fibre end store får gør. Hvilket også ses i Tabel II, hvor de 1 årige vædderlam på 75 kg bruger lidt længere tid på at æde og drøvtygge et kg grovfoder NDF sammenlignet de 2 årige vædder (87 kg).

Partikelstørrelse i gødningen

Resultaterne viser, at fårenes tygning af foderpartiklerne under både foderoptagelse og drøvtygning medfører en fysisk nedbrydning af de store grovfoderpartikler til små partikler. De ender med en gennemsnitlig længde på ca. 1-2 mm, en bredde 0,2 mm og en gennemsnit størrelse mål ved sigtning på 0,2-0,3 mm. Ved sigtning sorteres partiklerne overvejende efter deres bredde. Sent høst medfører større lignificering

1: Institut for Produktionsdyr og Heste, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet, Grønnegårdsvej 3, 1870 Frederiksberg.
2: Institutionen för Husdjurens Miljö och Hälsa, Sveriges Landbrugs Universitet, Skara och Hushållningssällskapet Sjuhärad, Rådde Gård, Länghem, Sverige.

af grovfoderpartiklernes NDF fibre. Det vanskeliggør den fysiske partikelnedbrydning under drøvtygningen og resulterer i en større gennemsnitlig partikelstørrelse i gødningen. Andelen af store (> 1 mm) ufordøjede ensilage partikler (>1 mm) i gødningen varierer i de 3 forsøg mellem 0,5 til 2,9 pct. af partikeltørstoffet i gødningen. En høj andel store partikler i gødningen er indikation på en mindre effektiv fiber fordøjelse.

Forsøgsbeskrivelse

Formålet var at sammenligne foderoptagelse, tyggeaktivitet samt partikelstørrelse i gødningen fra får fodret med forskellige typer ensilage høstet ved forskelligt udviklingstrin. De 3 forsøg omfattede forsøg (I) med fodring af højdrægtige moderfår med græsensilage høstet på 3 udviklingstrin (Jalali et al. 2012), og 2 forsøg med fodring af væddere med græsensilage, rødkløver ensilage, majsensilage og byghelsædsensilage i år 2013 (II) og år 2014 (III) med støtte fra Fåreafgiftsfonden, Den svenske fårefor-søgsfond (SSF), AgroVäst og Det svenske Landbrugsuniversitet (SLU).
Forsøgene blev gennemført på Gøtala forskningsstation, SLU, Skara, Sverige i 2013 og 2014 i samarbejde mellem Københavns Universitet og Sveriges Landbrugsuniversitet på Götala nöt- och lammkötscentrum, Skara.

Forsøg I

Forsøget blev gennemført med 18 Svensk Finuld X Dorset krydsningsmoderfår drægtige med 2 lam et par uger før læmning. Fårene var ca. 2 år og havde en gensnitlig vægt på 83 kg 6 uger før læmning og opstaldet løse i enkelbokse (ca. 2 m2) med halmstrøelse. De var ligeligt opdelt i 3 grupper og de tre grupper blev fodret efter ædelyst med 3 forskellige typer af græs ensilage: Tidligt, middel og sent høstet. Den botaniske sammensætning var en blanding af Timothy og Engsvingel.

Der blev registreret daglig foderoptagelse, tyggeaktivitet og opsamlet gødningsprøver i 4 dage. Prøver af de vaskede og tørrede gødningspartikler blev scannet og deres længe og bredde blev målt ved brug af billedbehandlingsprogrammet ImageProPlus.

Forsøg II

Forsøget II blev gennemført med 5 et årige krydsningsvædderlam (Svensk Finuld/ Dorset X Texel) med en gennemsnitlig vægt på 75 kg. Lammene indgik i et dobbelt romerkvadrat forsøg med 5 forskellige grovfodermidler med og uden tilskud af 150 g rapsskrå per lam. De 5 grovfodermidler var græsensilage, rødkløverensilage med og uden ensileringsmiddel, samt majsensilage høstet på 2 tidspunkter ensileret i baller dækket med plastik. Ensilagen var snittet med en teoretisk snitlængde på 17-20 mm. I hver forsøgsperiode i hver af de 2 forsøgsblokke blev vædderlammene fodret efter ædelyst med 1 af de 5 grovfodermidler i de første 3 uger i en periode. I 4. uge i hver periode blev de fodret restriktivt med 80 pct. af den mængde grovfoder, som de havde ædt i den 3. uge, og der blev målt tyggeaktivitet og opsamlet gødning.

Forsøg III

Forsøg III blev gennemført med i alt 8 ét årige krydsningsvæddere (Svensk Finuld/ Dorset x Texel) med en gennemsnitlig vægt på 87±5 kg. Vædderne indgik i et dobbelt romerkvadrat forsøgs med 4 forskellige grovfodermidler med og uden tilskud af 150 g rapsskrå per vædder. De 4 grovfodermidler omfattede græsensilage og byghelsædsensilage høstet på hver på 2 tidspunkter. Ensilagen var snittet ved en teoretisk snitlængde på 17-20 mm. I hver forsøgsperiode i de 2 forsøgsblokke blev vædderne fodret efter ædelyst med 1 af de 4 grovfodermidler i de første 3 uger i en forsøgsperiode. I 4. uge i hver periode blev de fodret restriktivt med 80 pct. af den mængde grovfoder, som de havde ædt i den 3. uge. Der blev registreret tyggeaktivitet og opsamlet gødning.

Måling af tyggeaktivitet

Fårene kæbebevægelser blev registreret kontinuerligt over 2-4 døgn med brug af speciel tyggegrime tilsluttet en datalogger.

Ordforklaringer

Hvad er NDF?
NDF eller 'Neutral Detergent Fiber' er den fiberfraktion i grovfoderet, som stimulerer drøvtygningen. Og den del af foderet, som ofte begrænser foderoptagelsen og som det tager længst tid at fordøje. Ikke diegivende får og lam kan maksimalt æde ca.12 g grovfoder NDF per kg kropsvægt, hvorimod et diegivende moderfår kan æde op til 20 g grovfoder NDF per kg kropsvægt.

Hvad er ADF?
ADF eller 'Acid Detergent Fiber' er den del af NDF, som ikke opløses i en sur sæbeopløsning. ADF svarer næsten til træstof og består af cellulose og lignin.

Hvad er lignin?
Lignin er en polymer ufordøjelig del af ADF og NDF. Lignin bidrager til at gøre grovfoderpartiklerne stive, hårde og gør NDF fibrene mindre fordøjelige. Andelen af lignin i grovfodermidlernes NDF fibre øges i løbet af afgrødens vækst. Den er typisk lavest i ungt forårsgræs og højest i bælgplanteafgrøder som lucerne og rødkløver på et sent udviklingstrin.

Hvad er INDF og DNDF?
INDF er den ufordøjelige del af NDF fibrene målt in sacco efter i en 1 uge at have været i en nylonpose i vommen. DNDF = NDF-INDF, betegner den del af NDF, som potentielt kan fordøjes. Fordøjelseshastigheden af DNDF betegnes kdDNDF. Fordøjelseshastigheden aftager ved udskydelse af høsttidspunktet og er højest for tidligst høstet forårsgræs. Fordøjeligheden af DNDF (FK_DNDF) falder med aftagende kdDNDF og stigende foderoptagelse. FK_DNDF er typisk omkring 90 pct. ved fodring ved en lav foderoptagelse, svarende til vedligehold.

Peder Nørgaard[1], Suzanne Hedlund[2], Anne Arnesson[2], Elisabet Nadeau[2]

Dataene blev omsat til kæbebevægelser og videre grupperet i æde- og drøvtygningscyklus. Efterfølgende blev fårenes daglige æde- og drøvtygningstid beregnet, og sat i forhold til optagelsen af grovfodertørstof (min/kg tørstof) og grovfoder NDF (min per kg NDF).

Gødningens karakteristika

Der blev opsamlet gødning et par gange dagligt i 4 dage og den blev opbevaret i fryser frem til analyserne. Små portioner af gødning blev vasket i små nylonposer (Figur 2) og efterfølgende tørret. De vaskede og tørrede gødningspartikler blev størrelsessorteret i 6 forskellige sigtefraktioner (Figur 3). Den gennemsnitlige partikelstørrelse blev beregnet ud fra andelen af partikler tilbagehold på de enkelte sigter og deres porrestørrelse - som beskrevet af Jalali et al. (2012).

Tabel 2. Resultater fra forsøg II og III ved fodring af væddere med forskellige majs-, rødkløver-, græs- og byghelsæds-ensilage på SLU, Skara.

Litteratur

Elknæs, M., Randby, Å.T.,Avdem, F., Eikanger, K., Nørgaard, P., Vestergaard-Nielsen, M., 2013. Slutfodring af lam med tidligst høstet græsensilage. Tidsskrift for Dansk Fåreavl 78(5), 9-11.

Jalali, A.R., Nørgaard, P., Weisbjerg, M. R., Nadeau, E., 2012. Effect of stage of Maturity of grass at harvest on the intake, chewing activity and distribution of particle size in faeces form pregnant ewes. Animal, 11, 1774-1783.

Helander, C., Arnesson, A., Kumm, K-I., Nadeau, E. and Nørgaard, P. 2012. Kan fodring med fuldfoder øge indtjeningen? FÅR nr. 5, årgang 1977, s. 20-22.

Møller et al. 2000. Fodermiddeltabel. Sammensætning og foderværdi af fodermidler kvæg, rap. 91.

Nørgaard, P., Helander, C., Nadeau, E., 2013. Slutfodring af lam med tidligst høstet græsensilage. Tidsskrift for Dansk Fåreavl 76(6), 14-16.

Nørgaard, P., Vestergaard, M.N., Helander, C., Elnæs, M., Nadeau, E., 2014. Drægtige fårs foderoptagelse aftager med stigende tyggetidsindeks. Tidsskrift for Dansk Fåreavl 80(1), 8-12.

Forsøg		II					III			
Ensilage type		**Majs**		**Rødkløver**			**Græs[b]**		**Byghelsæd**	
Høsttidspunkt/ensileringsmiddel		Tidlig	Normal	+a	-	sen	Tidlig	Sen	Tidlig	Sen
Tørstofindhold	%	31	34	32	28	32	26	36	34	38
Råprotein	% af tørstof	8	9	16	17	12	19	12	10	8
Stivelse	% af tørstof	29	31							
Strukturgivende fibre fraktioner										
NDF	% af tørstof	41	41	47	48	51	47	57	47	44
ADF	% af tørstof			34	36		30	34	26	24
Lignin	% af NDF	5,0	4,8	11	11	4,9	2,6	4,2	2,2	2,7
Fordøjelighed af organisk stof	%	73	69	65	65	76	88c	77c	84c	81c
Foderoptagelse efter ædelyst										
Tørstof	Kg/d	1,6	1,6	1,	1,8	1,8	2,0	2,1	2,3	2,3
Tørstof	% LV	2,2	2,2	2,3	2,5	2,4	2,1	2,1	2,4	2,4
NDF	% LV	0,96	0,95	1,03	1,02	1,08	0,97	1,22	1,12	1,05
Ædetid										
Per kg tørstof	Min/kg tørstof	147	148	138	148	148	106	106	89	77
Per kg strukturgivende fiber	Min/kg NDF	377	375	310	322	303	224	186	189	171
Drøvtygning										
Varighed	Min/dag	522	536	504	538	468	475	503	542	477
Per kg strukturgivende fiber	Min/kg NDF	1108	1093	840	820	688	659	538	619	592
Gødningskarakteristika										
Tørstofindhold	%	37	37	40	40	41	47	42	36	35
Partikelstørrelse, gennemsnit	mm	0,21	0,22	0,18	0,18	0,16	0,28	0,29	0,28	0,27
Andel gødningspartikler > 1 mm	%	2,5	2,2	2,2	1	0,9	0,8	0,5	1	1,3

a) Homo & Heteroforgærende mælkesyrebakterier. b) Første slæt græs med 77% timote , 18% engsvingel & 7% rødkløver
c) In vitro fordøjelighed, se tillige fodnote 1) under tabel 1.

1: Institut for Produktionsdyr og Heste, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet, Grønnegårdsvej 3, 1870 Frederiksberg.
2: Institutionen för Husdjurens Miljö och Hälsa, Sveriges Landbrugs Universitet, Skara och Hushållningssällskapet Sjuhärad, Rådde Gård, Länghem, Sverige.

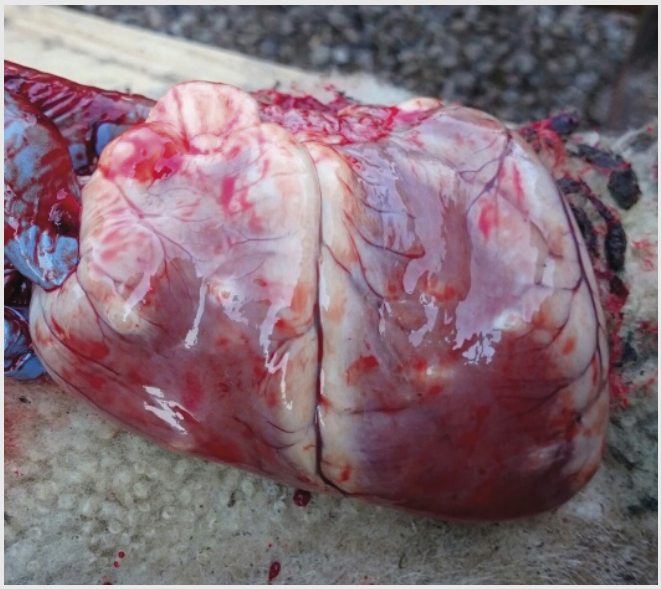

Slagtehusfund

Af Inga Stamphøj, dyrlæge i Sakskøbing

I Nyt om Får nr. 2 fra 2016 skrev dyrlæge Randi Worm om et slagtehusfund med tinter i lammehjerter. Hjerterne på fotoet er efterfølgende blevet undersøgt på Veterinærinstituttet og det viser sig at være inficeret med en bændelorm ved navn Taenia ovis. I udlandet kaldes sygdommen 'fåremæslinger' pga. af de karakteristiske pletter i muskulaturen.

Denne type bændelorm er ikke tidligere set i Danmark og ingen tør udtale sig om, hvor den kommer fra. Fårene smittes via afføring fra hunde, ræve eller ulve. Bændelormelarven vandrer efter optagelse til fårets muskulatur, hvor der dannes processer i muskulaturen. Fårene bliver ikke syge af tilstedeværelsen af larverne, men processerne i muskulaturen har betydning for kødets anvendelse til konsum.

Jeg har forhørt mig hos Fødevarestyrelsen om hvordan man kødkontrolmæssigt vurderer sådanne fund. Da det er en sygdom, der ikke tidligere er set i Danmark, så findes der ikke umiddelbart nogen bedømmelsesregler. Fødevarestyrelsen udtaler, at slagtekroppene skal udrenses for de omtalte processer – er der mange processer og man vurderer, at det ikke er muligt at udrense slagtekroppen, så skal hele kroppen total kasseres!

Skal man fjerne kilden til inficeringen af får, så skal hunde i fårenes omgivelser behandles med et bændelormemiddel, men kommer smitten fra vildt, så er det i sagens natur meget svært at komme til livs.

Ingen kender udbredelsen af Taenia ovis i Danmark. Så vi hører gerne, hvis nogen har observeret mærkelige forandringer i muskulaturen hos slagtedyr. Send en mail til mig på: ingastamphoj@mail.dk

Afsender:
Team Fårerådgivning, Fuldenvej 68, 8330 Beder

POST B
PP DANMARK